

La resistència dels treballadors

Els defensors del capitalisme preconitzaven que el creixement de la producció havia de portar riquesa i benestar per a tothom. Però, com ja hem constatat al llarg del tema, la recerca del màxim benefici per part dels empresaris va comportar unes permanents condicions de vida infrahumanes per als obrers.

Explotada i desubicada, la nova classe obrera va ser conscient ben aviat de la necessitat d'organitzar-se per lluitar per millorar la seva vida, perquè l'Estat, defensor dels interessos de la burgesia industrial propietària de les fàbriques, impulsava amb moltes dificultats una legislació laboral que regulés les mínimes condicions de treball o que garantís alguna protecció en el cas de malaltia o accident. Només intervenia quan l'ordre públic o la propietat privada estaven amenaçades per les lluites obreres.

Serien els mateixos treballadors els que crearien les primeres organitzacions i reivindicarien les primeres mesures per intentar pal·liar les enormes injustícies derivades de la implantació del capitalisme industrial, i d'aquesta manera sorgirien organitzacions que es dotarien d'instruments per a la lluita permanent en defensa dels seus drets. A més, va començar a formular-se una alternativa a la societat capitalista burgesa, amb uns ideals contraposats, basats en els desitjos i en l'experiència de la classe treballadora. Ben aviat els obrers van adonar-se que formaven una classe social diferent, amb uns problemes comuns i uns objectius propis que donaven peu a la necessitat de crear unes organitzacions pròpies, independents dels grups burgesos, formades exclusivament per treballadors. D'aquesta manera, i per defensar els seus interessos, per primer cop es crearien organitzacions estables de treballadors, i no s'optaria per mobilitzacions puntuals més o menys violentes; eren associacions col·lectives i permanents d'obriers per gestionar la lluita contra el sistema capitalista. Aquestes organitzacions van aconseguir la desaparició de les lleis que vetaven el dret d'associació obrera i junt amb les seves formulacions de societats alternatives al capitalisme burgès van portar a una nova etapa en el moviment obrer.

Les primeres associacions obreres, que podem considerar antecedents dels futurs sindicats, tenen l'arrel històrica en l'Anglaterra de finals del segle XVIII. En principi eren organitzacions que volien ajudar els seus membres a sobreviure en cas de malaltia i atur, per la qual cosa cobraven als associats una quota per mantenir una caixa de resistència. S'anomenaven societats de socors mutu.

Paral·lelament, als anys trenta del segle XIX van aparèixer un conjunt de doctrines que es van anomenar globalment socialistes que denunciaven l'abús del capitalisme, proposaven la substitució de la propietat privada dels mitjans de producció i dels intercanvis per la propietat col·lectiva i aspiraven a construir una societat de persones lliures i iguals, sense amos ni proletaris.

A mesura que la industrialització s'ampliava a nous països i es produïa la segona revolució industrial (darrer terç del segle XIX), el nombre d'obriers assalariats va anar augmentant, fent créixer i consolidant el moviment obrer. Les formes de lluita es van diversificar (sabotatge, acció directa, boicot...) i mentrestant el sindicalisme es va ampliar a sectors obrers menys qualificats, alhora que l'acció obrera prenia un caire més polititzat i radical amb l'aparició i divulgació de noves idees socialistes (marxisme i anarquisme principalment).

Des de l'inici de la industrialització i l'aparició dels primers grups obrers organitzats, les lluites impulsades pel sindicalisme han tingut un paper molt important en la millora de les condicions dels treballadors en el món industrialitzat. Però, fruit d'aquest mateix desenvolupament, a mesura que el capitalisme s'ha anat consolidant s'ha anat evolucionant cap a l'establiment de negociacions i pactes socials entre els sindicats i la patronal, que, si bé sovint han millorat les condicions dels treballadors, suposen també el reconeixement i acceptació del capitalisme com a sistema generalitzat d'organització econòmica, cosa que comporta el domini de la feina pel capital i la pèrdua de la idea de l'existència d'un altre sistema diferent. D'aquí que el sindicalisme tradicional, cada vegada més institucionalitzat, s'hagi anat convertint en una institució no tant de lluita sinó de negociació, encara que també hi ha sindicats més petits que mantenen més l'esperit de lluita del seu origen. Malgrat això, actualment molts treballadors no consideren que el sindicat sigui una institució dedicada al benestar dels treballadors: les afiliacions són baixes i el poder